

(Universitetsforlaget, Oslo 1962)

Også her synes Koht å ha lagt uforholdsmessig større vekt på formen, på ordet, enn på gjerningen. Det hjalp lite hver snedig og tvetydig han ordla seg i sine offentlige taler og i sine samtaler med fremmede diplomater, når regjeringens politiske handlinger pekte i ganske andre retninger. På den ene siden hadde man regjeringens *erklæringer*, som alle kunne høre. På den andre *handlingene*, som alle kunne se. Hvilken av disse to observasjonene ville bli tillagt størst vekt på det storpolitiske planet? For dem som ikke hadde avskrevet våpenmakten som politisk virkemiddel, måtte det synes innlysende at den strengt upartiske politikk som Norge offisielt førte, ikke lot seg gjennomføre uten et sterkt nøytralitetsvern.⁴⁰⁾

Tyskerne var meget tidlig på det rene med forholdet. De synes likevel en stund å ha trodd at den norske regjering også erkjente sammenhengen og var villig til å ta konsekvensene. Villfarelsen varte ikke lenge. Alt i juni 1938, kort etter Stortingets åpne nøytralitetserklæring, meldte von Neuhaus til Berlin: «In einem Kriege wird Norwegen tun was England verlangt.» Dette inntrykket ble noen måneder senere bekreftet av den tyske minister, dr. Sahn.

Dersom et utenrikspolitisk opplegg skal gi de resultater man tar sikte på, må det være et rimelig forhold mellom handlinger og hensikt. I lengden vil det neppe nytte å bloffe. I Norges tilfelle var motsetningen mellom den erklærte og den virkelige politikk for stor til å virke sannsynlig. Det bergingsmiddel av «form og ord» som Stortinget og regjeringen satte sin tiltro til, hadde således opphørt å være virksomt alt før det store spillet var begynt.

⁴⁰⁾ «Norwegen kann nur auf die Respektierung seiner Neutralität rechnen, wenn er sie auch selbst schützen kann. Steht dagegen die norwegische Neutralität nur auf dem Papier, ohne eine effektiven militärischen Rückhalt, dann wächst die Gefahr, dass im Süden Deutschland bzw. England, und im Norden die Sowjetunion Stützpunkte für ihre kampfenden Flotten auf norwegischen Boden einrichten». Von Neuhaus til AA 13. august 1937.